

ARTICVLI
De
CHRISTO

COMPENDIARIA PER THESES
DELINEATIO.

Quam

D. B. J.

IN SOLENNI SYNODO

Jussu Serenissimi PRINCIPIS
FRIDERICI, March. Bad. & Hochberg. &c.

Institutam,

PRÆSES SYNODORUM ORDINARIUS

IOHANNES FECHT, SS. TH.

Licent. Ser. Pr. Consiliarius Ecclesiasticus & Conciona-
tor Aulicus, inque Illustri Gymnas. SS. Th. Metaph.
& S. Ling. Prof. P.

ET RESPONDENS

JOHAN. PHILIPPUS VVEININGER,

Diaconus Pforzensis,

Ad ventilandum proponunt, Die 3. Novembr.

DURLACI,

TYPIS JOHANNIS SALOMONIS HAKEN.

Anno M DC LXIX.

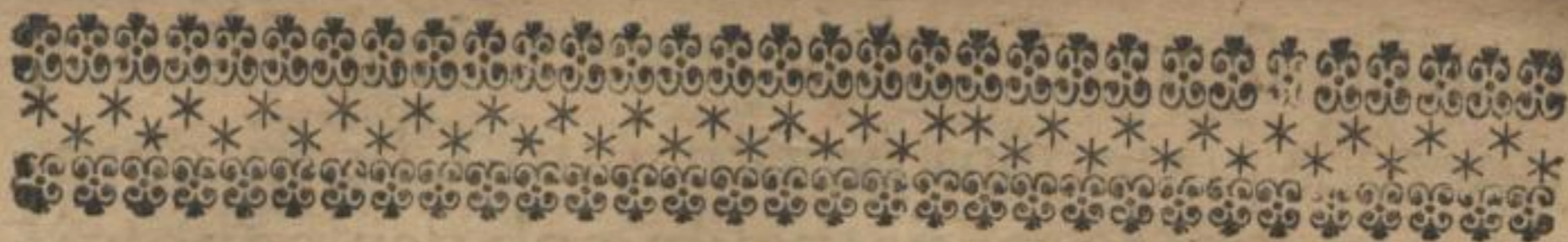
II.

f. AA. 45.

Coll. diss. A
166, 43

St. A. 166 (43.)

DISPUTATIONIS
DE
CHRISTO

Præloquium.

Um Serenissimi Principis, Dn. FRIDERICI, Marchionis Badensis & Hochbergensis, &c. Domini nostri Clementissimi jussu hoc anni tempore quædam pro Synodali Disputatione Theses essent conscribendæ, argumentum à nobis, Doctrina de CHRISTO, ideò fuit electum, quia præcedentibus illa disputationibus ex parte tantum, casu quodam integram considerationem distrahente, proposita fuit atque ventilata. Ne quid igitur in summo & principali fidei nostræ articulo, de quo in conventu nostro, tanquam solenni fidei nostræ & orthodoxias teste atque præcone, colloquendo, differendoque inter nos actum

non sit, superesset, integrum articuli systema, quod & personam & officium Christi comprehendit, conceptis thesibus ob oculos posuimus. In quibus verò prolixitatis vitandæ causa, licet Ecclesiæ nostræ sententiam ex symboli-
cis libris, nominatim **CONCORDIAE FORMULA**, cui fidem sanctissimo juramento singuli adstrinximus, sine longa contrarii subinde erroris recensione, nudis & perspicuis verbis retulerimus, veritatem tamen, quæ congressuum nostrorum finis est, à falsitate & mendacio exquisitis terminis discretam, unicè professi sumus. Quam ad rem, si vocibus in Philosophorum duntaxat schola consuetis quandoque usi fuimus, id ad liberandam ab afflicto errore veritatem & factum esse & fieri debuisse, quilibet rerum theologicarum non omnino expers sponte intelliget. DEum precamur, ut in Christiana nos fide, pulsus procul omnibus erroribus, nos perpetuo conservet!

T H, I.

Almarium fidei Christianæ

Dum Verbum hoc est, filius DEI, adsumserit humanam naturam in utero beatae Mariae virginis, ut sint duæ naturæ, divina & humana in unitate personæ inseparabiliter conjunctæ, unus Christus, verè Deus & verè homo, natus ex virgine Maria, verè passus, crucifixus, mortuus & sepultus, ut reconciliaret nobis Patrem & hostia esset non tantum pro culpa originis, sed etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis; quodque descenderit ad inferos & verè resurrexerit tertiâ die, deinde adscenderit ad cælos, ut sedeat ad dextram Patris & perpetuò regnet & dominetur omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum misso in corda eorum Spiritu Sancto, qui regat, consoletur ac vivificet eos, ac defendat adversus Diabolum & vim peccati; quod denique idem palam sit rediturus, ut judicet vivos & mortuos, juxta Symbolum Apostolorum, ut Augustana loquitur Confessio art. III.

TH. II. Hanc fidem nisi quis integram inviolatamque servaverit, sed vel gentilium more ignoraverit, negaveritve, vel exemplo hæreticorum oppositum defenderit, rectiusque sentientes oppugnaverit, aut adseruerit quidpiam, quo illa ex se labefactari possit aut destrui, absque dubio in æternum peribit. Hic enim, ajunt Smalcaldici, art. I. *primus & principalis articulus est, de quo cedere aut aliquid contra illum largiri aut permittere nemo piorum potest, etiamsi cælum & terra ac omnia corruant. Non enim aliud est nomen hominibus datum, per quod salvari possimus, inquit Petrus, Act. IV. 12.*

TH. III. Nomen Salvatori nostro duplex est, quorum prius officium, posterius officii finem comprehendit. CHRISTUS enim ex Græco, quod in Hebræo Messiam sonat, unctum significat, ungi autem in V. T. ad officia solebant Reges, Prophetæ & Pontifices. Quæ officia cum non eminentissimo tantum gradu, sed divina prorsus ratione obierit Servator noster, Messia quoque & Christi vocabula singularissimo ei modo competere intelliguntur, cum à DEO secundum carnem non donis tantum instructus supra consortes suos, sed accepisse etiam spiritum sine modo &

mensura dicatur, Ps. XLV. 8. Joh. III. 34. JESUS autem ex Hebræo σωτήρ, (quod vocabulum per *Servatorem*, deficiente apud Latinos voce significantiori, & ap. recentiores per *Salvatorem* redditur:) notat, ipsemet DEI legato dicente: *ipse enim salvabit populum suum a peccatis suis.* Matth. I. 21.

TH. IV. Ex priori Salvatoris nostri nomine Messiani characteres & ex his invicta surgit probatio, hunc, non alium esse Messiam, seu Christum veteri Testamento promissum & novo exhibitum. Cui enim non nomen duntaxat Messiae, sed res nomine divinis in V. T. prædictionibus denotata competit, illum necesse est esse Messiam V. T. promissum. At Salvatori nostro, Mariae Filio, competit nomen Messiae, quippe quem populari sermone, teste Pilato, *Christum* dixere, Matth. XXVII. 22. & res nomine divinis in V. T. prædictionibus denotata; est enim semen mulieris, Abrahæ, Isaaci, Jacobi, Davidis, natus in Bethlehem ex virgine, circa finem politiæ Mosaicæ, nondum plane ablato de Juda sceptro, tempore quoque à Daniele per LXX. hebdomadas exactè præfinito & stante adhuc templo secundo, passus pro genere humano, crucifixus, mortuus & sepultus, resurrexit cum gloria, ascendit cum jubilo, veræ religionis suo quondam ore & hodieque in Ecclesiæ ministris Doctor & per complurima miracula adsertor, denique Rex universæ carnis, sicut innumeris V. T. locis persona & officium Messiae, ceu propriis & singularibus signis descriptum extat. Sequitur ergo, Salvatorem nostrum Messiam esse V. T. promissum, novo exhibitum.

TH. V. De posteriori nomine, Jesu, quæritur, quâ ratione & quam ob causam divina ei veneratio exhibeatur? Dicendumque est, neque terminari cultum in hoc nomine, neque cultus objectum esse nomen materialiter acceptum, sed personam, ad quam audito nomine tendat veneratio. Respicit autem Apostolus, Phil. II. 10. morem gentibus usitatum, qui majestatem Imperatoriam, vel ad nominis pronunciationem, sancte venerabantur, tantamque post exaltationem carnis Christi esse gloriam profitebatur, ut externum illum cultum, qui devotionis internæ sit index, majoremque, jure longè majori requirat. Sicut autem per genuflexionem, *συνεχδοχικῶς* positam, omnis cultus externus, ex contextu fa-

tu fa-

cile intelligitur: ita per nomen Jesu, omne aliud, quo hæc persona insigniri possit, nomen denotatur. Inde personam potius quam nomen ponit Salvator ap. Prophetam, loco, quem explicat Apostolus: *Mihi flectetur omne genu.* Ef. XLV. 23. Quamquam causæ esse possint, cur ad hoc potius quam aliud nomen venerationis cultum instituas, ceu in Ecclesia nostra alicubi nomini Jesu, alibi Christi is honos tribuitur & ad innuendam personæ divinitatem ad Spiritus S. nominationem idem venerationis modus ex antiquitate retinetur.

TH. VI. Vetustissimus tradendæ de Christo doctrinæ mos est, ut primo persona, deinde officium Christi consideretur. Quod personam concernit, DEUM hominemque oportuit esse Messiam; DEUM quidem, quoniam infinitæ justitiæ, quæ peccatis læsa fuerat, per creaturam, quæ finita est, satisfieri non poterat, neque per merum hominem justitia & vita æterna restitui, aut Ecclesia in ea que fideles regi & defendi: hominem vero, quoniam homo fuerat, qui peccaverat & pœna pro peccatis subeunda sanguinis effusionem & mortem, quæ hominis sunt, requirebat. *Quare non angelos, sed semen Abrahamæ adsumere, nobisque per omnia similis fieri debuit, ut posset compati infirmitatibus nostris, absque peccato.* Hebr. II. 16. 17. IV. 15.

TH. VII. Ut vero ordine atque particulatim progrediamur, Divinam in Christo naturam probant quatuor argumentorum classes, veteri versiculo comprehensæ: *Nomen, proprietas, operatio, denique cultus.* Tribuuntur enim Christo I. ea nomina, quæ propriè non nisi DEO conveniunt, utpote *Jehova, Elohim, DEus, Filius DEI*; neque ea nuda, sed cum adpositis ad Deitatem propriè dictam restringentibus. Rom. IIX. 32. IX. 5. Tit. II. 13. Tribuuntur II. proprietates DEO soli competentes; æternitas, immutabilitas, immensitas, omnipotentia, omnipræsentia, omniscientia, καὶ διογνώσια, Omnisapientia, Libertas agendi, majestas divina, æqualitas cum patre. Ef. IX. 6. Psalm. CII. 28. Joh. III. 19. Ap. I. 8. Eph. I. 23, Col. II. 3. Act. I. 24. Matth. XI. 19. Joh. V. 21. XVII. 5. XVI. 15. Tribuuntur III. operationes, à solo DEO provenientes, creatio, conservatio, miraculorum patratio, ex mortuis resuscitatio, redemptio, Ecclesiæ regimen, salvatio. Psalm. XXXIII. 6. Hebr. I. 3. Joh. V. 19. Zach. IX. 11. Matth. XVI. 18. Joh.

Joh. V. 21. XVII. 2. Tribuitur IV. adoratio, DEO soli debita.
Phil. II. 10. Ad quæ probationum genera reliqua referri facili
negotio possunt, sacrarum vero Literarum testimonia cumulari in
Locis potius quam thesibus Theologicis debent.

TH. IIX. Quamquam divina sit in Christo natura, eaque
non alia sed numero eadem cum illa, quæ est in DEO Patre atque
Spiritu S. non tamen divina natura absolutè considerata incarna-
ta est, sed characterifata, ut Theologi loquuntur, seu in quantum
sub hypostasi Filii existit. Christus enim ita DEUS est, ut sit Fi-
lius DEI, qui essentiam Divinam à Patre per æternam generatio-
nem accepit, modo nobis imperscrutabili & ineffabili. Psalm. II. 7.
Mich. V. 1. 2. Hebr. I. 3. Rom. IIX. 32. Quem modum vox λόγος
sistit apud Johannem & *verbi* in Aug. Conf. cujus textum in fronte
harum thesium præmisimus. Character igitur Filii hypostaticus
ad intra, quo à reliquis personis differt, generatio est passiva, quæ
& processio dicitur à Patre, ex qua est missio passiva in carnem. Gal.
IV. 4. 5. Is verò relucet in operibus ad extra ita, ut agat Filius à
Patre in Spiritu S. Rom. XI. 36. Qui determinatus agendi mo-
dus cum in redemptione cum primis conspiciatur, illa vulgari lo-
quendi consuetudine secundæ personæ appropriatur. I. Tim. II. 6.

TH. IX. Quæ verò de Divinitate Messiae, ejusque æternâ à
Patre generatione adferta sunt hætenus, sicut ex V. T. immotis
testimoniis comprobari sufficienter possunt, ita eo quoque tempo-
re in Ecclesia credita & publicè proposita fuisse dubium esse non
potest. Cui rei fidem faciunt tum argumenta §. VII. adducta,
tum apparitiones Filii DEI in angelorum, juvenumque forma, cui
peculiari quidem ratione, non tamen ad personalem usque unio-
nem, in propria hypostasi ita conjungebatur Filius DEI, ut solus
ipse, non Pater aut Spiritus S. apparuisse, dici potuerit, argumen-
tis ex cujuslibet loci visceribus depromptis divinam, non angeli-
cam, adparitionem evincentibus. Gen. XII. 1. f. Ex. III. 2. Quam-
quam majorem in N. T. revelationis lucem seu lucis gradum ne-
quaquam negemus.

TH. X. Divinam naturam Humana excipit. Cum enim
homo propriis figuratisque vocibus frequentissime appelletur,
etque partes hominis cum essentielles, caput, manus, pedes, alia-
que

que membra, quin & actiones & accidentia humana Christo attribuantur, hominem verum proprieque dictum esse & humana natura præditum, sponte intelligitur. 1. Tim. III. 16. Hebr. II. 14. Luc. XXII. 19.

TH. XI. Non autem perinde ut divina natura, ita & humana propriâ gaudet hypostasi, sed per se *ἑνὴ ὑπόστασις* est & à τῷ λόγῳ, ut in Scholâ loquuntur, personatur. Cum enim duas res in uno supposito complete & ultimato subsistere implicet & verò à Divina natura *ὑπόστασις* propria inseparabilis sit, facile patet, humanam naturam, antequam in unitatem personæ τῷ λόγῳ accedere posset, privari propria personalitate debuisse. Quo tamen non obstante humana natura perfectissima fuit, cum defectum suppleverit hypostasis longe nobilior, nec personalitas in formali res sit sed modus ultimato subsistendi.

TH. XII. Ornabant humanam in Christo naturam eximia animi corporisque dona, quæ ex divina imagine, ad quam præferente materiam generandam ab omni vitio Spiritu S. formata fuerat, profluxerunt. Utpote animi mundities peccare prorsus nescia. Es. LIII. 10. Dan. IX. 24. Immortalitas animæ interna. Rom. VI. 23. quamquam morti sese liberrima voluntate subjecerit. Joh. X. 17. 18. Corporis incorruptibilitas. Psalm. XVI. 10. Et formæ elegantia, in qua sine dubio factum divinâ manu Adamum superavit. Pf. XLV. 3. Etsi illa temporis successu injuriis externis cesserit, deformitatisque nostri causa locum reliquerit. Es. LIII. 3.

TH. XIII. Humana hæc natura in unam cum Divinitate Filii personam per incarnationem sese conjunxit. In quo opere & unio in actu, quæ & unio dicitur & unio in statu potest considerari.

TH. XIV. Actus unionis incarnatio est, cum persona Divinitatis secunda, Filius DEI, humanam naturam in utero Mariæ virginis ad personæ suæ unitatem terminavit, dum concepto supernaturali virtute semini sese intime conjunxit. Hebr. II. 14. 16.

TH. XV. Unionis status seu unio ipsa formaliter participatio est ejusdem subsistentiæ, quâ Filius DEI carnem terminat & substantialiter complet, ut neque per se neque per quidlibet aliud,

B

sed

sed per solam ipsius verbi personalitatem constituatur in suo esse ultimo hypostatico & incommunicabili; naturarumque perpetua ad invicem praesentia, indeque oriens proprietatum communicatio. Col. II. 9. Cujus modus, licet in tanto mysterio singularis sit & mirabilis, praesente tamen Scriptura per ἄρσιν & θείσιν sufficienter explicari potest. Neque enim unio sive per corruptionem, sive per confusionem, sive per conversionem, sive per coacervationem, sive per assistentiam, sive per habitudinem quandam externam, sive per consensum merum, sive per sustentationem nudam facta est; mansit enim post unionis actum utraque natura integra & tamen intimo ineffabilique modo sese permearunt naturae: Sed per personalem naturarum idiomatumque communionem. Id quod doceri quidem similitudine animae & corporis, non autem exhausti mysterium ὑπὲρ νῦν καὶ ὑπὲρ πάντων κατάληψιν positum potest.

TH. XVI. Unionem hanc ita descripsit antiqua Ecclesia, ut diceret esse ἀχώριστον, quae, tametsi absolute loquendo solvi possit, actu tamen nunquam solvatur. Hebr. VII. 3. Ἀσύγχυτον, ut in unione quaelibet natura, naturaeque proprietates illaesa perseveret. Joh. I. 14. Ἀδιάσπαστον, ut λόγος nec extra carnem, nec caro sit extra λόγον. Col. II. 9.

TH. XVII. Sicut autem unio dupliciter consideratur, ita & propositiones ex unione resultantes pro diverso unionis respectu duplices reperiuntur. Quaedam enim ex unionis actu profluunt, ubi subjectum est persona divina simplex, praedicatum actus unionis: ut, *verbum caro factum est*: Joh. I. 14. Quaedam vero ex statu & tum concretum naturae de concreto naturae alterius enunciat: ut *germen Davidis est Jehova*, id est, homo est DEUS. Jer. XXIII. 5. Utriusque generis propositiones, (etsi posterioris proprie personales dicantur) non secus ac unio ipsa realissimae sunt, nec ob materiae sine exemplo singularitatem ad usitatum praedicandi genus referri possunt, nisi quando paronymica praedicatio ampliatur. Et secundum quosdam luculentioris explicationis causa personalis propositio: DEUS est homo, aequipollenter redditur per hanc: Christus secundum divinam naturam, (ita enim evolvi existimant concretum naturae divinae) est homo, Luc. I. 35. Quod tamen suo nunc loco relinquimus.

TH.

TH. XIIIX. Unionem sequitur communicatio. Commun-
nicatur equidem primo persona naturæ humanæ, ut *ἐν τῷ λόγῳ* sub-
sistat, quæ tamen communicatio conceptu ab unionem rectè intelle-
ctâ parum differt. Quid enim est uniri carni quam carni commu-
nicari? Cum verò naturæ personam consequantur, naturarum com-
municatio post unionem locum habet, quæ intimâ *περιχωρήσει* &
permeatione exprimitur, non tamen ad naturarum usque de sese
in abstracto enunciationem sese extendit. Quare etsi legas: *Hic*
homo verè est Filius DEI; nunquam tamen legeris: Hæc humana na-
tura est Divina Filii natura.

TH. XIX. Sequitur autem imprimis idiomatum seu pro-
prietatum communicatio. Quæ non est mera prædicatio proprio-
rum unius naturæ de altera, (etsi prædicatio, ut communicationis
consequens, accedat & per illam à nonnullis describatur) sed realis
propriorum divinæ & humanæ naturæ in Christo *θειανθρωπία* parti-
cipatio, denominata vel secundum alterutram vel secundum u-
tramque naturam. Hanc & intimæ unionis ratio, quam commu-
nio etiam in exemplis unionis non tam accuratæ insequitur, & of-
ficium mediatorium, ad quod utriusque naturæ propria commu-
ni opera confluunt & cultus, qui jubente Scriptura carni Servato-
ris defertur, requirit.

TH. XX. Hæc communio seu communicatio, (in statu enim,
non actu, vox capienda est) pro diverso ad personam & naturas re-
spectu in diversa quoq; dispertitur seu genera seu gradus. Quorum
tria vulgariter & à Form. Conc. (cujus auctores melioris ordinis
& distinctionis causa hanc primum distributionem fecere) ab aliis
autem, qui rationibus non destituuntur, quatuor recensentur,
quod tamen quartum genus sub primo potest contineri.

TH. XXI. In primo genere propria utriusque naturæ de to-
ta enunciantur persona, cum vindicatione proprii ad propriam na-
turam & appropriatione ad unitam mediantibus particulis *διακριτι-
κῆς*, vel expressis vel subintellectis. Atque ejus sunt tres quasi
species, quarum prima *ἀντίθεσις* vocatur, ubi divina & humana at-
tributa de toto Christo enunciantur: *Christus est ex patribus secundum*
carnem. Rom. IX. 5. Christus est heri & hodie & in eternum, secundum
DEitatem, Hebr. XIII, 8. Altera *κοινωνία τῶν θεῶν* cum de concreto
humano

humano prædicantur attributa divina: *Priusquam Abraham erat, ego sum.* Joh. II. 58. Tertia denique *ἰδιοπρολήσις*, cum de concreto divino attributa dicuntur humana: *DEUS proprio sanguine redemit Ecclesiam.* Act. XX. 28.

TH. XXII. Concretum naturæ dicitur natura cum connotatione substantiæ. Atque hoc concretum attingit appropriatio in primo hoc genere, non verò naturam in abstracto. Sequimur hic ductum Scripturæ, quæ ob communicationem & *βελτίωσιν* in secundo genere de carne etiam in abstracto divina attributa *ἐνεργητικὰ* & ad actionem comparata enunciat, non item ob appropriationem de Divinitate humana. Et ratio est, quia juxta Leonem, *perfectio non est assumentis sed assumpti.* Appropriationis autem istius modus ineffabilis quidem est, proprius tamen & figuræ omnis tropique expers; per quam enunciat, quid per unionem non personæ tantum respectu solius carnis, sed naturæ etiam Divinæ, mediante persona, sit proprium & *ἰδίον* factum, velut hac voce utitur Spiritus S. Act. XX. 28. Quam propriè igitur verbum factum est caro, tam propriè vereque de *τῷ λόγῳ* omnia ea rectè enunciantur, quæ carni unitæ in sese conveniunt: & tam verè carnis proprietates de divina natura in concreto personaliter enunciantur, quam verè naturaliter ipsi humanæ competunt naturæ.

TH. XXIII. In secundo genere communicationis idiomatum communicata carni Divina prorsus attributa de humana natura tum in concreto tum in abstracto enunciantur. *Mihi data est omnis potestas.* Matth. XXII. 18. *Sanguis Christi emundat à peccato.* 1. Ioh. I. 7.

TH. XXIV. Attributa illa collectim accepta Majestatis Divinæ, (ne quis ineffabilia quidem & supernaturalia, non tamen divina prorsus dona carni communicata esse existimet) nomine exprimuntur. Col. II. 9. Quæ tametsi omnia singulaque communicata sint, prædicantur tamen de carne, ut in aliis etiam unionis speciebus fieri consuevit, ea tantum, quæ ad *ἐνεργεσιαν* & operationem comparata sunt: velut omnipotentia, Ioh. XVII. 2. Omniscientia. Col. II. 3. Omnipræsentia. Matth. XXII. 28. 20. Vivificatio. Ioh. V. 25. 26. 27. Et adorationis cultus. Phil. II. 9. 0.

TH. XXV. Modus communicationis secundum speciem ineffabilis quidem est, præcedente tamen Scriptura, neque exæquat neque confundit naturas, neque carnem subjectum attributorum formaliter aut essentialiter

essentialiter

sententialiter ei inhaerentium facit, non tamen ideò nude verbalis est & in mera prædicatione consistit, sed realis, secundum modum hypostaticæ unionis, ut divina idiomata in humana natura liberrimè luceant & per eam divinam suam virtutem, efficaciam, majestatem exerceant, operentur & perficiant, ut hoc mysterium exponit Form. Conc. Decl. Art. de Christ. Quem accuratum communicandi modum, ut Philosophi exprimerent, attributa illa de humanâ naturâ, non per extrinsecam, sed intrinsecam denominationem prædicari dixerunt, quod tamen formaliter carni non inessent, ad formalem tamen inessentiam quam proximè accederent.

TH. XXVI. In tertio genere, (quod in Form. Conc. secundum est) participat totum compositum de concursu operum utriusque naturæ in operibus officii. *Filius DEI condemnavit peccatum in carne per peccatum.* Rom II. 3.

TH. XXVII. Principium igitur ενεργητικὸν est utraque natura, à quibus duplex fluit ενεργεια seu actio cuilibet naturæ propria, quæ terminatur immediate in opus utriusque; pariter naturæ proprium, quod ενεργημα dicitur & ultimo in ἀποτέλεσμα seu effectum, utriusque naturæ communem. Quæ licet doctrinæ causa à veteri Ecclesia ita distinctè proponantur, nequaquam tamen sive naturarum inter sese sive actuum inde fluentium ulla cogitari debet in ordine ad effectum vel separatio vel distantia. Quippe ne mentis quidem ἱπποσίεα fingi potest, esse in salutis nostræ negotio aliquid, quod sive à Divinitate præcise vel nude ab humanitate, absque utriusque inseparabili communicatione & appropriatione procedat. Quælibet actionis λασικῆς particula, ubi ubi humana est, divinitatis est oleo infecta, ubi ubi divina est, humanitatis est infirmitate colorata. Atque illud est, quod veteres dixerunt: *qualibet natura agit, quod sibi proprium est, cum communicatione alterius.*

TH. XXVIII. Admiranda hujus unionis & communionis hætenus delineatæ finis est Officii executio, quod tergeminum esse suffulto quibusdam argumentis usu obtinuit. Nonnulli forte sine gravi causa ad duo revocant, ut Sacerdotali Propheticum, tanquam pars adjungatur; nobis recepta placet distinctio, quanquam non adeò antiqua.

TH. XXIX. Propheticum officium id est, quo tam à mundi exordio partim in suam met persona forma Angelicis vestita, partim per Patriarchas atque prophetas futuro muneri quasi præludendo: tum sub finem mundi, partim immediate in assumpta carne, partim mediate per

listas & Apostolos voluntatem divinam lege & Evangelio comprehensam, omnibus, quantum in se erat, hominibus revelavit, vi quadam docendi efficacissima, qua & adversarios felicissime prostravit & salutarem doctrinam animis, haud pertinaciter reluctantium, implantavit. *Spiritus Domini super me, qui unxit me & misit ad annuncian- dum Evangelium pauperibus, ad sanandum corda contrita, ad concionandum captivis libertatem, caecisque visum.* Es. LXI. i.

TH. XXX. Sacerdotale officium versatur circa reconcilian- dum DEO per plenariam pro peccatis satisfactionem & non interruptam pro nobis intercessionem genus humanum. *Sicut infantes communicant carni & sanguini: ita similiter participavit iisdem, ut per mortem adimeret potestatem ei, qui mortis habebat imperium. h. e. Diabolo & redimeret eos, qui metu mortis per totam vitam servi erant.* Hebr. II. 14. 15.

TH. XXXI. Cujus officii duæ sunt partes: Satisfactio & Intercessio. Satisfactionis autem vocabulum paulo latius hic capitur, prout & meritum includit.

TH. XXXII. Principium, quod satisfacit sive Sacerdos, solus est Christus, nulla, ne angelica quidem creatura in operis consortium veniente. Es. LXIII. 1. 3. isque secundum utramque naturam consideratus. Rom. V. 10. Objectum, cui satisfactum est, DEUS trinunus, peccatis læsus. Psalm. LI. 6. Objectum, pro quo satisfactum, reale, omnia sunt singulaque hominum peccata. 1. Joh. I. 7. Omnesque peccatorum pœnæ, ne infernali quidem exclusa. Es. LIII. 5. Personale verò non angeli. Heb. II. 16. neque Christus ipse. Hebr. VI. 26. 27. Sed homines, iidemque, quotquot ex Adamo vitiosum sanguinem traxerunt, omnes. Ioh. I. 29. Medium, per quod satisfactum, obedientia Christi legi patiendo & agendo præstita. Psalm. XL. 7. 8. 9. Forma satisfactionis in persolutione & merito alieni consistit. Ps. LXIX. 6. Act. XX. 28. Finis denique ex parte DEI gloria justitiæ. Rom. III. 25. 26. Ex parte nostri redemptionis. Hebr. IX. 12.

TH. XXXIII. Ad satisfactionem criminalem, eamque vicariam, tria requiri in confesso est: ut in vicem peccantis innocens succedat: ut innocenti peccantis delictum imputetur: ut innocens pœnam peccantis delicto proportionatam sustineat. Quæ duo effectus consequuntur, nam iudex innocentis facto conciliatur & peccans impunitatem consequitur. Iam verò Christus hominis peccatoris vicem sponte subiit.

Rom.

Rom. IX. 32. *Ei, ex sese innocenti, peccatum hominis imputatum est.* II. Cor. V. 21. *Pœnam peccato debitam pertulit* Ef. LIII. 5. 6. *Quo facto iudex cœlestis reconciliatus fuit.* II. Cor. V. 18. *Et homo peccator impunitatem impetravit.* Rom. V. 1. *Sequitur ergo, Christum vicaria ratione pro peccatis nostris propriè satisfecisse.*

TH. XXXIV. *Quamquam verò, quæ Divinitatis persona hoc mediationis atque satisfactionis opus perficeret, in liberrimo Trinitatis arbitrio positum fuisse dicatur: à persona tamen divina, supposito, homini peccatoti ad recuperandam salutem ex divinâ voluntate subveniendum fuisse, non ab alia quacunque creatura satisfieri potuit. Læsa enim fuerat infinita justitia, cui repugnat quodlibet, vel minimum, peccatum dimittere impunitum, nisi pœna vel in peccante vel in vade fuerit exacta. Peccatum verò infinitæ malitiæ est, cuius pœna ab homine nudo, qui finitus est, persolvi sine æterno exitio nequit. Quare proprio filio DEUS pater ad redimendum hominem non pepercit, cuius, si alia ratione eundem redimere potuisset, utique pepercisset.* Rom. IX. 32.

TH. XXXV. *Cum igitur persona satisfaciens fuerit infinita, infiniti quoque precii passionem & actionem, quam subiit, fuisse necesse est, non quod in infinitum ratione temporis illa aut extensa fuerit aut extendi illam oportuerit, sed quod ex personæ dignitate ipsius actibus precium, qualis ipsa persona est, accreverit, ut vel una sanguinis effusi guttula, si valorem ejus internum respicias, eluendo peccatorum mari suffecisse dici queat, nisi providentiæ Divinæ & sapientissimæ dispositioni hunc potius quam alium passionis ordinem præscribere ab æterno placuisset. Neque in se tantum infiniti ponderis isthæc est satisfactio, sed ex voluntate etiam atque intentione divina ad omnes singulosque homines, (dæmonum enim cur non eadem ratione misertus sit DEUS, imperscrutabile est) pertinet, toto sacrarum Literarum codice id abundè contestante. I. Joh. II. 1. 2. Rom. III. 23. 24. I. Tim. II. 4. 5.*

TH. XXXVI. *Alteram satisfactionis partem intercessio constituit, qua Christus partim generaliter pro omnibus hominibus partim specialiter pro fidelibus & electis, DEO Patri, meritum suum quasi præsentando, vere quidem, licet modo nobis incomprehen-*

prehensibili rogāt, ut vel ad fidem convertantur, vel in fide conserventur. *Rogo pro eis, & non pro mundo, sed pro iis, quos mihi dedisti, quia tui sunt.* Joh. XVII. 9. *Pater, remitte crucifigentibus me, quoniam ignorant, quid faciant.* Luc. XXIII. 34.

TH. XXXVII. Regium denique officium id est, quod genus humanum, per redemptionem in regnum sibi adfertum, potenti manu omnipræsentiſſimus monarcha, secundum utramque naturam regit atque gubernat, imprimis fideles ex naturali miseria ereptos contra Diabolum & mundum tuetur, in ipsius gloriam & hominum salutem. *Suscitabo regem Davidi, qui sapiens erit & faciet iudicium & iustitiam in terra. In diebus illis salvabitur Iuda & Israel habitabit confidenter.* Jer. XXIII. 5. 6.

TH. XXXIIX. Imperium istud velut in triplici regno administrat. Quorum primum regnum adpellatur potentiae, cum omnibus creaturis hominis causa imperat, iisque in salutem ejus utitur. *Omnia subiecisti sub pedibus ejus, oves & boves & pecora campi, volucres caeli & pisces maris. Domine Zebaoth, quam admirabile est nomen tuum in omni terra.* Psalm. IIX. 8. 9. 10. 1. Cor. XV. 27. Secundum Regnum gratiae, cum ministerio verbi & Sacramentorum ex universo mundo per fidem Ecclesiam sibi colligit, collectamque conservat. *Ipsē dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios Pastores & Doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis Christi.* Eph. IV. 10. 11. 12. Tertium Regnum gloriae, cum in fide perseverantibus plenariam & incessantem gaudiorum caelestium perceptionem impertitur. *Tunc dicit rex his, qui à dextris ejus erunt: venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Et ibunt iusti in vitam aeternam.* Matth. XXV. 34. 45.

TH. XXXIIX. Quamquam vero aeternum sit atque rectè dicatur regnum Christi, Luc. I. 33. non tamen ab aeterno id administravit, cum nec ab aeterno subditos imperio suo habuerit, nec humana gavissus fuerit natura: Sed ab aeterno ad id DEI decreto destinatus, in V. T. externis se formis sociando ei praelusit, à momento unionis imperium quidem & summam in res omnes potestatem ad possessionem accepit, sed plenario usu ad tempus usque sessionis ad dextram sese abdicavit. Postquam autem in caelum ascendens
impe-

imperio, ejusque interminabili usu potitus est, in omnem æternitatem sine omni fine rebus omnibus dominatur, sicut de his amplius postea dicetur.

TH. XL. Perfunctus est Servator noster his officiis in duplici statu, quorum prior exinanitionis, alter exaltationis vocatur. Cui, ut tertius seu intermedius addatur, neque Sacra Scriptura, neque necessitas alia requirit. *De torrente in via bibit, propterea caput exaltabit.* Psalm. CX. 7.

TH. XLI. Exinanitionis status is est, cum Christus secundum humanam naturam, quæ divina idiomata primo conceptionis momento per unionem ad possidendum accepit, eorundem plenario & nunquam interrupto usu verè realiterque, voluntariè tamen & ad tempus eum in finem sese abdicavit, ut pro tentato à primis parentibus nostris DEiformitatis raptu justitiæ divinæ satisfacere, nosque in æternam salutem asserere posset. *Christus Jesus, cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est, esse se equalem DEO, sed sese exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus & habitu inventus, ut homo. Humiliavit se ipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Phil. II. 6. 7. 8.

TH. XLII. Sunt autem hujus exinanitionis quidam sive gradus sive species: *Conceptio*, cum Filius DEI in utero Mariæ femini miraculosâ Spiritus S. *ἐπιλεύσει* ab omni impuritate præservato instructoque animâ ex anima Mariæ traducta sese ad unius suppositi existentiam conjunxit, ut effigiari inter dolores corpus organicum & ad futuram nativitatem elaborari posset. Luc. I. 35. *Nativitas*, cum infans ex utero materno, rupto sine dubio virginali claustrò & modo ordinario egressus, vitam miseram & ærumnosam hausit. Hebr. II. 14. *Passio*, cum per totum vitæ tempus, imprimis sub ejusdem finem, varias corpore animoque calamitates, insidias, persecutiones, vincula, verbera, scommata, voluntariè quidem sed verè proprieque sustinuit. Es. LIII. 2. f. *Mors*, cum corpus tot fatigatum passionibus, verè localiterque ab animâ separatum fuit. Luc. XXIII. 43. 46. Denique *sepultura*, cum curante Josepho & Nicodemo corpus exanime è cruce translatum in hortum inque sepulcro repositum, in eo per triduum permansit. Matth. XXVII. 57. f.

TH. XLIII. Memorabilis in passione Salvatoris imprimis est derelictio à DEO, dum queritur: *DEus meus, DEus meus, quare me*

C

dereli-

dereliquisti? Matth. XXVII. 46. & ἀγῶνία in horto dolorque sanguineum sudorem exprimens. Luc. XXII. 44. Deserit autem DEus Pater, (non tamen excluso λόγῳ, solatium ac auxilium unitæ carni subtrahente,) Christum secundum humanam naturam, ut totum genus humanum repræsentat, inprimis animam secundum partem inferiorem pariter ac superiorem non deliquium divinitati ipsi, quæ ἀπαθής est, inferendo, nec unionem personalem, quæ indissolubilis est, aut idiomatum communionem solvendo, neque fiduciam in DEum, quod contra legem est, subtrahendo, sed gratiâ cœlesti & oriundis ex inhabitante Deitate solatiis privando. Quam sponte insequitur exquisitissima dolorum infernalium passio, qui licet æterni non fuerint duratione, si tamen intensiorem eorundem & personæ patientis infinitatem respicias, æternis non tantum æquipolent, sed longissimè eosdem supergrediuntur. Hæc peccatorum fuerant supplicia, quæ dum in sese susceperat Christus, non poterat non à DEO patre tanquam καθάρσα & peccatorum omnium maximus, imò ut peccatum ipsum tractari, dicente Apostolo, Gal. III. 13. II. Cor. V. 21.

TH. XLIV. Ut ita concipi, ut nasci, ut pati, ut mori posset, ut sepeliri & verbo, infinitam peccatorum pœnam sustinere Christus, opus fuerat, ut non nude tantum occultaret, sed prorsus deponeret τὴν μορφὴν τοῦ θεοῦ, *statum DEI gloriosum*, seu plenarium & non interruptum divinæ majestatis usum; quem si duntaxat occultasset, revera autem exercuisset, putativè tantum & secundum opinionem hominum isthæc omnia subiisset, qui tamè verè passus est. Es. LIII. 4.

TH. XLV. Nominatim semet abdicavit Christus usu *opulentia*, cum nostri causa non quidem mendicus, sed pauper tamen revera factus, neque sibi neque aliis divitias ullas prodegit. II. Cor. IX. 9. *Omnipotentiæ*, cum factus infirmus illatas ab hostibus injurias non propulsavit, licet patientem naturam sustentaverit, pondusque ei addiderit infinitum. Luc. XXIII. 33. 35. *Omnisapientiæ*, cum à puero sicut ætate ita sapientiæ profectibus quotidie crevit. Luc. II. 52. *Omniscientiæ*, cum extremum diem verè proprieque ignoravit. Marc. XIII. 32. *Cultusque religiosi*, cum infra angelos dejectus, confortari ab angelo debuit. Hebr. II. 7.

TH. XLVI. Sed & omnipræsentia actu secundo ita semet exinanivit, ut sec. carnem nullis aliis, præterquam quæ corpore suo subinde occupaverat,

verat,

verat, locis ad extra ordinariè fuerit præfens. Id quod imprimis ex tridua-
no mortis spatio, ubi juxta animam in paradiso, non sepulcro, juxta cor-
pus in sepulcro, non paradiso fuit, illæsa utrobique manente personali u-
nionem, elucescit. Quæ tamen ad extra præfentia, quam externam seu exti-
mam nonnulli vocant, dum de carne Christi illo in statu negatur, ad in-
terioris tamen, quæ est λόγος ad carnem & carnis ad λόγος, in omnibus, quæ
fingi possent, locis negationem inde non rectè concluditur. Marc. XVI. 6.

TH. XLVII. Quamquam verò, ceu diximus, plenario & incessante
donorum sibi collatorum usu sese in diebus carnis suæ abdicaverit Chri-
stus, subinde tamen, quando, ubi & quoties visum fuit, singulatim vel
conjunctim ea exeruit, sicut exemplis, quæ brevitatis causa non adduci-
mus, passim constat.

TH. XLIIII. Sequitur status exaltationis, cum è passione ad gloriam,
ex humilitate ad majestatem, ejusque plenarium, nec unquam interru-
ptum usum, per quosdam quasi gradus secundum carnem evector, hodieq;
& in perpetuum universo dominatur mundo, ab omnibus ideò creaturis
religiosè adorandus. *Exaltavit Deus Christum & donavit ei nomen, quod est
super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium
& inferorum & omnis lingua confiteatur, quod Dominus Jesus Christus in gloria
est DEI patris. Phil. II. 9. 10. 11.*

TH. XLIX. Primus igitur gradus descensus est ad inferos, ubi Chri-
stus spiritu vivificatus sec. carnem, antequam resurgeret, ad carcerem in-
fernalem verè proprieque descendit, ut triumphum duceret de hostibus,
potestatemque suam cœlo & terræ incumbentem manifestaret. Eph. IV.
8. *Quomodo autem Christus id effecerit, non est, ut argutis & sublimibus imagi-
nationibus scrutemur. Consulimus enim, de hac re non esse disputandum, sed quam
simplicissime hunc articulum credendum & docendum esse, ait Form. Conc.
loc. de hoc Art.*

TH. L. Secundus est Resurrectio, cum corpore cum anima propria
virtute rediit è clauso sepulcro tertio die egressus, variis se apparitio-
nibus vivum præfentavit, eum in finem, ut meritum præcedens & benefi-
cia per id parta credentibus applicaret. Rom. IV. 25.

TH. LI. Tertius denique est Adscensio, cum è monte oliveti sec. car-
nem vera realique loci mutatione, atq; in sublime elevatione, non tamen
secundum modum corporis naturalis sed per œconomiam singularem
per aërem primo ad nubes, deinde à nubibus ad cœlum fidereum
& ab hoc ad $\alpha\sigma$ beatorum elevatus, clausum nobis reſeravit paradi-
sum. Act. I. 9. 11.

TH.

TH. LII. Immediatum adscensionis consequens est sessio ad dextram, cum in plenarium divinatorum attributorum usum, in primis dominium rerum omnium universale & omnipresentissimum ideo secundum carnem intromissus est Salvator noster, ut pro nobis perpetuo apud Patrem interpellat & Ecclesiam suam gratiose protegat atque defendat. Neque enim dextra Dei peculiaris in caelo locus est, sed potentiam majestatemque divinam in sacris signat, sicut sedere non est locum occupare sed infinitum obtinere dominiū. Eph. I. 20.

TH. LIII. Adscensio isthæc & sessio omnipresentiam carnis Christi ad creaturas omnes, in primis Ecclesiam, adeo non destruit, ut potius confirmet. Ideo enim adscendit & ad dextram confedit, ut omnibus dominari creaturis, omniaq; in omnibus implere posset. At nec dominari absens, quod impotentia & infirmitatis est, nec omnia implere sine sui ad res implendas presentia potest. Jer. XXIII. 24. Neq; vero localis hæc est presentia, sed divina & illocalis, quæ diversos admittat gradus, modosque. Potenter enim presentis est creaturis omnibus. Eph. I. 23. gratiose fidelibus, Matth. XXIX. 20. XXIX. 20. sacramentaliter symbolis externis. Matth. XXVI. 26. singularissimè suæ carni. Col. II. 9. Quare rectè Formula Concord. *Credimus superioribus Scripturae testimoniis majestatem Christi hominis declarari, ut secundum assumptam naturam & cum ea presentis esse possit & quidem presentis sit, ubicunq; velit, præsertim verò sentimus, eum Ecclesie suæ in terris, ut mediatorem, caput, regem & summum Sacerdotem presentem esse.*

TH. LIV. Atq; hic hæcenus descriptus, talisque Servator, his in officiis, his in statibus, isq; solus, genus humanū universum ob crimen læsæ majestatis divinæ æternis carceribus mancipandum, ab ira justissimi Dei, peccatorum severissimi vindicis, ejusq; ministro, infernali dæmone, obedientia sua cum activa tum passiva, jure sanguinis, cum ex patribus nostris genitus esset, viribus ad id infinitis & voluntate nos juvandi propensissimâ instructus, legis maledictioni ad sanguinem usq; mortemq; se subjiciendo, eandemq; perfectè implendo redemit, inq; gratiam divinam & salutis æternæ spem asseruit, rediturus in extremo die ad judicandū vivos & mortuos; quicunq; verbis ejus fidem denegant & carnis opera perficiunt, ad infernales æternasq; pœnas detrusurus, qui verò tot tantaq; merita & fideli manu apprehendunt & vitâ fide digna æstimant, ad gaudia nunquam terminanda introducturus.

F I N I S.

Coll. Dessl. A 166, uisc 43